

Lekmannarevisorn granskar

**UMEÅ KOMMUN
KVARKENHAMNAR AB**

Grundläggande granskning 2022

Innehåll

1.	Inledning.....	2
1.1.	Bakgrund.....	2
1.2.	Syfte och revisionsfrågor.....	2
1.3.	Avgränsning.....	2
1.4.	Revisionskriterier.....	3
1.5.	Genomförande.....	4
2.	Granskningsresultat.....	5
2.1.	Ändamålsenlighet.....	5
2.2.	Ekonomiskt tillfredställande.....	6
2.3.	Intern kontroll.....	6
3.	Sammanfattande bedömning.....	8

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Kommunrevisionen granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionsred all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de lekmannarevisorer som utsetts i företag enligt kommunallagens 10 kap. 2-6 §§, även verksamheten i dessa juridiska personer.

Lekmannarevisorn ska, enligt aktiebolagslagens 10 kap. 3 § granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Enligt God revisionsred 2022 ska den grundläggande granskningen innehålla:

- ▶ Granskning av måluppfyllelse.
- ▶ Granskning av styrning och intern kontroll.

Granskningen är inriktad på att översiktligt bedöma måluppfyllelsen samt om styrelse respektive nämnd har en tillräcklig styrning och kontroll för att leva upp till mål, beslut och föreskrifter.

Granskningen har sin utgångspunkt i God revisionsred, samt risker som framkommit i lekmannarevisorernas risk- och väsentlighetsanalys 2022.

1.2. Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge lekmannarevisorn underlag till sin granskningsrapport där denne ska uttala sig om bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Följande revisionsfrågor ska besvaras i granskningen:

Ändamålsenlighet

- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av verksamheten?
- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamheten?

Ekonomiskt tillfredsställande

- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av ekonomin?
- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av ekonomin?

Intern kontroll

- ▶ Har styrelse och VD säkerställt att den interna kontrollen i bolaget är tillräcklig?

1.3. Avgränsning

Granskningen avser Kvarkenhamnar AB och verksamhetsåret 2022. Den grundläggande granskningen är översiktlig och inte inriktad på detaljer.

1.4. Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i granskningen som utgångspunkt för analys, bedömningar och slutsatser. Revisionskriterierna kan hämtas ifrån lagar och förarbeten eller interna regelverk, policys och fullmäktigebeslut. Kriterier kan också ha sin grund i jämförbar praxis eller erkänd teoribildning.

I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av kommunallagen, aktiebolagslagen och god revisionssed 2018 samt kommuninterna styrdokument beskrivna nedan.

1.4.1. Kommunspecifik styrmodell

Umeå kommun specificerar sin styrmodell i Riktlinjer för aktiverande styrning i Umeå kommun, antaget av kommunfullmäktige 2021-03-09. Riktlinjen ska tillämpas av Umeå kommuns nämnder och helägda bolag. I delägda bolag och andra associationsformer där Umeå kommun är ägare, verkar kommunen för att riktlinjen ska tillämpas i sin helhet eller i tillämpliga delar. Vad som är tillämpliga delar ska avgöras utifrån ägarförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

Riktlinjerna fastslår att verksamheten i nämnder och bolag ska utgå från tilldelat grunduppdrag. Inom ramen för tilldelat grunduppdrag har nämnder/bolag möjlighet att utifrån sina specifika förutsättningar och behov fastställa hur verksamhetsstyrning och uppföljning ska utformas. Detta innebär att varje nämnd och bolagsstyrelse inom grunduppdragets ramar, lagstiftning, övriga direktiv och riktlinjer från kommunfullmäktige har mandat att besluta om mål, uppdrag och aktiviteter för sina egna verksamheter.

Uppföljning av grunduppdraget sker årligen genom att nämnd och bolag bedömer i vilken omfattning nämnden eller bolaget verkställt grunduppdraget och rapporterar sagda bedömning tillkommunstyrelsen som sammanställer inför hantering i kommunfullmäktige.

Utöver grunduppdraget har nämnder och bolag att förhålla sig till kommunfullmäktiges inriktningsmål. Inriktningsmål kan destinerats till namngivna nämnder och bolag som:

- särskilt ska prioritera arbete med just detta inriktningsmål
- bedöms ha de reella förutsättningar som krävs för att inriktningsmålet ska uppnås

Nämnder och bolag har även att förhålla sig till specifika tilläggsuppdrag som kan tilldelas av kommunfullmäktige i samband med fastställande av planeringsdirektiv och budget.

1.4.2. Generella ägardirektiv

Kommunfullmäktige har i mars 2021 fastställt generella ägardirektiv för styrning av de kommunala bolagen. De generella direktiven innehåller krav och riktlinjer för samtliga hel- eller majoritetsägda bolag i bolagskoncernen och avser bland annat:

- ▶ Efterlevnad av lagar och styrning från fullmäktige
- ▶ Innehåll och form för bolagsstyrelsens arbetsordning
- ▶ Innehåll och form för VD-instruktion
- ▶ Uppföljning och rapportering

1.4.3. Särskilda ägardirektiv

Bolaget har att förhålla sig till sina särskilda ägardirektiv. Här fastställs ekonomiska mål som bland annat fastslår att;

- Bolaget ska kombinera affärsmässighet med kommunal nytta.
- Bolaget ska vid utgången av varje tertial rapportera ekonomiskt utfall och nyckeltal enligt anvisningar och tidplan som fastställs av moderbolaget.
- Andra viktiga ekonomiska mål är kassaflöde och självfinansiering.
- För den del av Bolagets verksamhet som ska drivas enligt affärsmässiga principer gäller att den ska uppvisa ett ekonomiskt positivt resultat.

Ägardirektiven fastslår även hållbarhetsmål för bolaget, att;

- Bolaget ska arbeta för en gemensam utveckling av servicekoncept för miljövänliga energislag, exempelvis biobränslen och verka för en övergång till hållbara transportlösningar i hamnen med målsättning att vara en klimatsmart hamn. Bolagets mål är att den egna verksamheten ska vara klimatneutral år 2035.

Fullmäktige fastställde Kvarkenhamnar AB:s bolagsordning i juni 2014. Enligt bolagsordningen ska bolagets verksamhet ha till föremål att driva hamnrörelse i Umeå och Vasa med ett brett utbud av tjänster för transport- och sjöfartsnäringens behov.

1.5. Genomförande

Granskningen har genomförts genom löpande insamling av fakta och iakttagelser (tex via styrelsens protokoll och tillhörande underlag såsom mål- och budgetdokument, ekonomi- och verksamhetsrapporter, delårsrapporter, bokslut). Dialoger har genomförts med VD och styrelsens presidium två gånger under året. Avstämningar har genomförts med bolagets auktoriserade revisor.

2. Granskningsresultat

Vi har översiktligt granskat styrelsens styrning av verksamhet, ekonomi och interna kontroll med utgångspunkt i de ovan beskrivna (se avsnitt 1.4) revisionskriterier. I nedanstående tabeller sammanställs våra iakttagelser utifrån respektive kontrollpunkt. Iakttagelser utgår ifrån huruvida vi av erhållen dokumentation tydligt kan utläsa resultat för varje kontrollpunkt.

2.1. Ändamålsenlighet

Iakttagelserna i detta avsnitt ger underlag för att besvara följande revisionsfrågor:

- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av verksamheten?
- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamheten?

2.1.1. Iakttagelser

Kontrollpunkt	Kommentar
Beslut om plan för verksamheten.	Affärsplan för 2022 antagen av styrelsen 2022-05-25.
Formulerat målsättningar som säkerställer att verksamheten bedrivs enligt ägardirektiv.	Affärsplanen innehåller målsättningar utifrån sex olika fokusområden
Rapportering innehåller uppföljning av verksamhet	Uppföljning av verksamhetens måluppfyllelse under året kan inte verifieras. Enligt uppgift har styrelsen löpande diskuterat arbetet utifrån affärsplanen och kommer genomföra en uppsummering framgent.
Når målen för verksamheten	Framgår inte av årsredovisning eller annan uppföljning.
Vid behov vidtagit tydliga åtgärder för att nå måluppfyllelse avseende verksamhet	Ej tillämpligt.

2.1.2. Övriga kommentarer

Av bolagets årsredovisning framgår att 2022 är det sjunde året med full verksamhet, varvid aktiviteterna har inriktats på marknadsfrågor, organisation, processer och synergier med hamnverksamhet i de bägge städerna.

2.2. Ekonomiskt tillfredställande

lakttagelserna i detta avsnitt ger underlag för att besvara följande revisionsfrågor:

- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av ekonomin?
- ▶ Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av ekonomin?

2.2.1. lakttagelser

Kontrollpunkt	Kommentar
Antagit en budget för sin verksamhet	Budget 2022 antagen av styrelsen, med ett resultat efter finansiella poster på -160 tkr.
Formulerat målsättningar som säkerställer att ekonomin bedrivs enligt ägardirektiv.	Av bolagets affärsplan framgår de ekonomiska målen för bolaget. Det är dock inte angivet hur många procent förräntningen och soliditeten får understiga för perioden.
Rapportering innehåller uppföljning av ekonomi	Resultat har följts upp löpande vid styrelsemöten under 2022. Uppföljning i delårsrapport vid styrelsemöte i maj, samt september.
Når målen för ekonomi	Av årsredovisning 2022 framgår uppföljning av ekonomi och ekonomiska mål.
Vid behov vidtagit tydliga åtgärder för att nå måluppfyllelse avseende ekonomi	Ej tillämpligt.

2.2.2. Övriga kommentarer

Bolaget uppvisar ett resultat efter finansiella poster på -2 204 tkr, det vill säga ett lägre resultat än budgeterat.

Bolaget planerar stora investeringar i sina båda hamnar i Umeå och Vasa. I Umeå planeras att bygga en ny containerkaj med tillhörande hanteringsyta för att klara framtidens ökade behov. Investeringskostnaden uppskattas till cirka 1 400 MSEK och skall göras tillsammans med Umeå Hamn AB. I

2.3. Intern kontroll

lakttagelserna i detta avsnitt ger underlag för att besvara följande revisionsfråga:

- ▶ Har styrelse och VD säkerställt att den interna kontrollen i bolaget är tillräcklig?

2.3.1. Iakttagelser

Kontrollpunkt	Kommentar
Genomfört en riskanalys	Riskanalys genomförd.
Beslutat om kontrollmoment utifrån identifierade risker	Riskanalysen ger en beskrivning hur riskerna ska hanteras. Det är dock oklart hur kontrollerna ska genomföras.
Följt upp resultatet av genomförda kontrollmoment	Uppföljning av genomförda kontroller under året kan inte verifieras.

2.3.2. Övriga kommentarer

Riskanalysen innehåller sex identifierade risker inom områdena omvärldsrisk, verksamhetsrisk och finansiell risk.

3. Sammanfattande bedömning

Vår översiktliga granskning av VD och bolagsstyrelsens förvaltning visar på vissa avvikelser kopplat till intern kontroll och uppföljning av verksamheten. Vi bedömer därmed att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt men att bolagets interna kontroll bara är delvis tillräcklig.

Vår bedömning grundar sig på följande:

Revisionsfråga	Bedömning
Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av verksamheten?	Vi bedömer att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig styrning av verksamhet. Styrelsen har i sin affärsplan beslutat om relevanta målsättningar utifrån sex olika fokusområden. Målen följer i stort uppdrag från ägaren som skrivs fram i bolagets ägardirektiv.
Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamheten?	Vi bedömer att styrelse och VD inte har säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamhet. Vi kan inom ramen för verksamheten inte verifiera att bolaget på ett tydligt sätt följt upp uppsatta mål, varken löpande vid styrelsemöten eller i samband med årsbokslutet.
Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning av ekonomin?	Vi bedömer att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig styrning av ekonomi. Styrelsen har antagit en budget för året. Budgeten är tydligt framskriven och vilar på rimliga beräkningar och antaganden.
Har styrelse och VD säkerställt en tillräcklig uppföljning av ekonomin?	Vi bedömer att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig uppföljning av ekonomi. Styrelsen har löpande följt upp ekonomiskt resultat under året, samt vid tertialrapportering och i årsredovisning. Resultatet är lägre än beslutad budget.
Har styrelse och VD säkerställt att den interna kontrollen i bolaget är tillräcklig?	Vi bedömer att styrelse och VD delvis har säkerställt en tillräcklig intern kontroll i bolaget. Bolaget har genomfört en riskanalys. Riskanalysen ger en beskrivning hur riskerna ska hanteras. Det är dock oklart hur kontrollerna ska genomföras. Vi kan inte heller verifiera att bolaget följt upp genomförda kontroller under året.

Umeå mars 2023

Samuel Larsson
Verksamhetsrevisor, EY

Petter Frizén
Certifierad kommunal yrkesrevisor, EY